

Briggen "Mathilde" af Thisted

Af ROBERT SVALGAARD

To Thisted-borgere var i foråret 1869 i Lybæk for at købe skib. Det var skibsfører Christen Andersen og havnefoged J. P. Kløvborg. Afgørelsen faldt på briggen "Mathilde", der var bygget i Lybæk i året 1847 af skibsbygmester Jacob Albrecht Meyer og målte 84½ lybske læster. Briggens oprindelige navn var "Johannes Julius". Navneskiftet til "Mathilde" er sket omkring 1852. Handelen om skibet blev indgået med et partrederi, hvor majoriteten lå hos købmand Gottfried Heinrich Georg Geslien. Prisen blev aftalt til 9.500 Mark Lübeck-Courant. Straks efter købet henvendte skibsfører Andersen sig til den danske konsul i Lybæk for at bringe formaliteterne med hensyn til skibets overgang til dansk flag i orden. Det blev herved oplyst, at der ingen købekontrakt var oprettet mellem parterne, hvorfor hovedrederen - førnævnte Geslien - på konsulens kontor bekræftede købesummens størrelse.

Den første forudsætning for overgang til det danske skibsregister var toldberigtigelsen af skibet. Tolden, 3 pct. af købesummen, blev indbetalt til konsulatet med 152 rigsdaler og 48 skilling. Efter at Andersen og Kløvborg havde dokumenteret deres ret til at kræve skibet indregistreret under dansk flag, og efter at skibets udslettelse i Lybæks skibsregister var blevet dokumenteret, udstedte den danske konsul, Charles Petit, den 24. marts 1869 et interims-certifikat for briggen "Mathilde" af Thisted, ført af skibsfører Christen Andersen. Skibets tonnage var af konsulen blevet beregnet til ca. 140 tons. Dette midlertidige certifikat gav skibet ret til fart under dansk flag i 24 måneder, men faldt væk forinden ved første anløb af dansk havn. Briggen var imidlertid i dansk havn, København, i december 1869, men opnåede dispensation for certifikatets ugyldiggørelse, idet dette opretholdt gyldigheden til 1870. I april måned 1870 under skibets henliggen i Helsingør skete da den endelige registrering under dansk flag, ved hvilken briggen fik tildelt kendings-signal-bogstaverne N D J K.

Af skibsregistret fremgår oplysningerne, om skibet, hvoraf skal nævnes:

Kendingslængde 82,5 fod, kendingsbredde 19,9 fod, kendingsdybde 10,8 fod. Skibet havde 1 dæk, 2 master, agterskibet havde fladt spejl og forskibet havde gallion med kvindelig helfigur. Briggen var bygget på kravel af eg med fuldstændig inderklædning. Det ses som nævnt, at skibet havde gallionsfigur. Måske hænger den i dag på et søfartsmuseum?

Ved skibets endelige registrering blev det oplyst, at en del af skibsparterne havde skiftet ejer. Ved købet i Lybæk var forholdet nemlig det, at Kløvborg ejede 17/20 andele i skibet, medens skibsfører Christen Andersen ejede de 3/20. Det må imidlertid have været en forudsætning, at briggen skulle overgå til et partrederi med en bredere tilslutning end de 2 mænd. I juni måned 1869 afhændede havnefoged J. P. Kløvborg 15/20 i briggen ved udstedelsen af en række skibsskøder til følgende:

Købmand N. P. Hilligsøe, Thisted..... 1/20 300 rdl.
Købmand J. J. Wagner, Thisted 2/20 600 rdl.

Købmand L. P. Lamberth, Thisted..... 2/20 600 rdl.
Købmand C. Heskjær, Thisted 1/20 300 rdl.
Købmand C. F. C. Kjærsgaard, Thisted..... 1/20 300 rdl.
Købmand P. L. Westergaard, Thisted..... 1/20 300 rdl.
Agent P. C. Hundahl, Thisted..... 1/20 300 rdl.
Konsul J. C. Jørgensen, Thisted..... 1/20 300 rdl.
Proprietær Schibby, Landlyst..... 2/20 600 rdl.
Gårdejer Johannes Madsen, Hunstrup..... 1/20 300 rdl.
Gårdejer N. Chr. Clemmensen, Korsø 1/20 300 rdl.
Gårdejer Johs. Madsen Hamborg, Fårtoft. 1/20 300 rdl.

Den sidst anførte 1/20 part blev imidlertid kort efter videresolgt til købmand L. P. Lamberth for 300 rigsdaler. Partsrederiet var nu etableret og købmand P. L. Westergaard valgtes som bestyrende reder.

Medens disse handeler med skibsparter fandt sted, var briggen i fart, men der foreligger desværre ikke mange oplysninger om dens sejlads i årene 1869 til 1873. I et skøde vedrørende skibsparter nævnes det, at "Mathilde" den 24. 12. 1872 lå i Cardiff. For de følgende år har Thisted Amts Avis bragt en del omtale af briggens rejser, der spredt som nyhederne er bragt, skal gengives i det følgende:

I 1874 nævnes i marts måned, at skibet er i Harwich. I september anføres, at "Mathilde" er ankommet til Newcastle fra Gøteborg efter en stormfuld overfart. Den følgende måned er briggen i Frederikshavn på rejse til København. Den sidste del af denne rejse må have været i hårdt vejr, for telegrammet bringer nyheden, idet det anføres: "efter en frygtelig rejse ankommet til Tuborg havn". Der var også i disse dage en kraftig storm over Kattegat med oversvømmelser mange steder. For året 1875 anfører aviseme bl. a. følgende positioner for briggen "Mathilde": Newcastle, Vejle, Nyvik, Gøteborg (havari), Grangemouth og Århus. I 1876 nævnes videre: London, Newcastle, Horsens (havari), og for 1877 og 1878 foreligger ingen oplysninger om skibets fart. For årene 1879 til 1882 er oplysningerne mere fyldige og viser, at skibet har været på følgende pladser: Hull, København, Åbo, Southampton, Horsens, Frederikshavn, Arendal, London, Flensburg, Windau, Finland, Nikolaistad, Kotka, Greenhuth, Helsingborg, Louvain (Belgien), Antwerpen, Danzig, Newcastle, Varberg, Århus, Timmernabben, West Hartlepool, Vordingborg samt Söderköping.

Disse destinationer peger på, at briggen - uden tilsyneladende nogen sinde at have anløbet Thisted - har været beskæftiget i Nord- og Østersøfart med laster bestående af korn, trælast, kul, koks m. v. Måske har skibet i de første år været i oversøisk fart, men det foreligger der intet om gennem avisens beretninger. Skal dette forskes, må det ske gennem de af danske konsulater til udenrigsministeriet indsendte beretninger om danske skibes fart på de respektive udenlandske havne.

Hvis vi for en tid igen vender os mod rederiet i Thisted, vil man se, at der igen er blevet handlet med parter i "Mathilde". Disse bevægelser fremgår af følgende:

- 1871 Købmand J. J. Wagner sælger 2/20 andele til købmand P. L. Westergaard for 600 rigsdaler. Proprietær M. Schibby sælger 2/20 andele til jernstøber W. Bonne, Thisted, for 600 rigsdaler.
- 1872 Købmand C. F. C. Kjærsgaard sælger 1/40 andele til skibsreder C. F. A. Ballhausen, Thisted, for 150 rigsdaler.
- 1873 Købmand C. F. C. Kjærsgaard sælger 1/40 andele for 150 rigsdaler til Ballhausen. Købmand P. L. Westergaard sælger 2/20 andele til Ballhansen for 650 rigsdaler.
- 1874 Konsul J. C. Jørgensen sælger 1/20 andel til købmand P. L. Westergaard for 300 rigsdaler.

C. F. A. Ballhausen, der oprindeligt var slagtermester i Thisted, var født i Hannover. Senere blev han gæstgiver i byen, men er også blevet tituleret som skibsreder, idet han havde parter i andre Thisted-skibe: Briggen "Industrie", barken "Katharine", skonnerten "Christian", skonnerten "Helene" og briggen "William & Jane". Disse investeringer peger på, at man ikke gik forgæves til ham, når der skulle rejses penge til køb af skibe til Thisted-flåden.

I 1879 overgik briggen til et nystartet aktieselskab: "Briggen Mathildes Rederi", og nu kommer en ny personkreds ind i billedet: lærer Helles, fabrikant (tidl. skibsfører) C. W. Nielsen, Dragsbæk, og sagfører Oluf Lykke. Lærer Helles blev valgt til regnskabsfører og korresponderende reder, men i august 1883 solgte han sin aktie til skibets fører, C. Andersen, og fratrådte tillidsposterne i aktieselskabet. Det fremgår af skrivelsen fra Helles til skibsregistreringsmyndighederne, at han har afleveret regnskabet til købmand Kjærsgaard. På dette tidspunkt må der have været visse problemer med hensyn til valg af bestyrelse, idet Kjærsgaard anmoder skibsregistreringsmyndighederne om udsættelse med hensyn til den lovbefalede anmeldelse, hvilket imidlertid bliver afslået. Det er omkring dette tidspunkt, at sagfører Oluf Lykke kommer ind i billedet.

Imidlertid var det først i 1880'erne ikke de bedste år for sejlskibene, og muligvis under indtryk heraf overvejede man at afhænde briggen. Den 3. januar 1883 ankom "Mathilde", der stadig førtes af skibefører Christen Andersen, til Odense med en ladning kul fra Newcastle, og blev efter endt udlosning oplagt indtil videre. Da vinteren var ovre kom den i fart igen, men allerede i februar 1884 blev "Mathilde" slettet af det danske skibsregister - solgt til udlandet, og et Thisted-rederi var ophørt med at eksistere.

Kilde:

1. Skibets akter i arkivet på Thisted Distriktstoldkammer.
2. Thisted Amtsavis, div. årgange.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1975, side 80-84).